

ביאורים בספר התניא

ביאורים והעשרת ההתבוננות בספר התניא

לפי סדר השיעור היומי

ערוכים מכל כתיבי כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש שליט"א מה"מ

יום א (י אד"ש)

"כדכתי' אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו"

הפירוש הפשוט הוא ש"אתה" קאי על נשמת ישראל, היינו, שנש"י באו לידי ידיעה ש"הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו", ואדמו"ר הזקן גילה את הפירוש הפנימי, ש"אתה" קאי על עצמות, היינו, שעצמות הראה את עצמו באופן שיוכלו לדעת אותו ("עצמות האט זיך באוויזן אז מען זאל אים קאנען וויסן").

(התוועדויות תשי"ד ח"א עמ' 85)

"הראת ממש בראיה חושיית"

ולכאורה דרוש ביאור, מהי ההדגשה שגילוי אלקות יהיה "בראיה חושיית", הרי אפילו קודם הגילויים דלעתיד לבוא עושים בנ"י את נפשם עיקר וגופם טפל, זאת אומרת שהראיה השכלית היא העיקר, והראיה הגשמית "ראיה חושיית" היא ענין של טפל בלבד, ועאכו"כ לעתיד לבוא, כאשר כל הענינים יהיו בגילוי "ונגלה כבוד ה' גו'", "והיו עיניך רואות את מוריך" – ואכ מהי ההדגשה ש"כבר היה לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה, כדכתיב אתה הראת לדעת גו' הראת ממש בראיה חושיית"?! – ואין כאן המקום לבאר ענין זה.

(התוועדויות תשמ"ב ח"א עמ' 413)

"והיינו מפני גילוי רצונו ית' בעשרת הדברות שהן כללות התורה"

וזהו גם הטעם שלא קבעו את השמחה דשמח"ת בחג השבועות, שבו ניתנו לוחות הראשונות, אלא דוקא לאחריו יוהכ"פ, שבו ניתנו לוחות שניות – להורות, שמבלי הבט על מה שהיה עד עתה, הנה מעתה "ויאמר ה' סלחתי כדברך", ונותנים לו מחדש את כל התורה כולה, לוחות שניות, הכוללות את כל התורה כולה, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, ראשונים ואחרונים, עד "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש", והוא מקבל זאת בשמחה רבה – שמהיום והלאה הוא על עצמו ללמוד ולקיים את כל התורה כולה, שניתנה לו עתה ב"לוחות שניות".

(התוועדויות תשי"ז ח"א עמ' 141)

※

כאשר הם מציירים את הלוחות (על גבי טפסים השייכים למוסד, פנקסי קבלות וכו'), שבהם כלולים כל עניני התורה כולה, כמבואר בירושלמי עה"פ "מזה ומזה הם כתובים", שבלוחות "כתובים" כל עניני התורה כולה, אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש וכו'.

(התוועדויות תשמ"ב עמ' 275)

"אלא שהחזירה הקב"ה להן בטל שעתיד להחיות בו את המתים"

וממשיך בכתוב תזל כטל אמרתי, שענין הטל הוא למעלה ממטר, דמטר הוא אתערותא דלעילא ששייכת לאתערותא דלתתא, אבל טל לא מיעצר, להיותו בחינת אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלעילא שבאה לאחר האתערותא דלתתא. ובפרטיות יותר הנה בחינת טל הוא למעלה גם משורא טלא דבדולחא. ויובן קצת ענינם מפעולותיהם, דפעולת שורא טלא דבדולחא הוא שמטהר טומאת מת, אבי אבות הטומאה, והרי ענין הטהרה הוא דחיית הטומאה בלבד, אמנם ענין הטל הוא טל תורה, שהוא טל דעתיד להחיות בו את המתים, שאין זה ענין דחיית הטומאה בלבד, כי אם, שהמת עצמו יהיה חי. ומזה יובן קצת ענין מעלת בחינת טל על בחינת שורא דטלא דבדולחא.

(סה"מ תשי"ט עמ' כד)

יום ב (יא אד"ש)

"וכתיב ונגלה כבודו ה' וראו כל בשר יחדיו וגו'"

הגשמי מעלים על האלקות שבו (עד שיבוא הזמן ד"ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו"), שאז לא זו בלבד שהגשמי לא יעלים, אלא אדרבה, ע"י הגשמי גופא יראו אלקות).

(התוועדויות תשי"ז ח"א עמ' 314)

לצאת ממצרים – אי אפשר באופן של "לחם מן השמים", ללא עבודה ויגיעה; אדרבה, יש צורך "בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה גו' אשר עבדו בהם בפרך", וכפירוש הזהר "בעבודה קשה זו קושיא, בחומר דא קל וחומר, ובלבנים דא ליבון הלכה וכו'" – שלכן, צריכה להיות המצוה באופן כזה שרק ע"י **יגיעת נפש ויגיעת בשר** אינה באה לידי חימוץ. ובאופן כזה דוקא יוצאים ("קריכט מען אַרויס") מהגלות.

וע"ד דברי הגמרא "אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו": ה"קב שלו" הוא אמנם מה שמשיג ע"י העבודה בכח העשיה היותר נמוך, אבל זהו "שלו", ולכן, אף שענין זה דורש יגיעה, ויגיעה עצומה, הרי, בו דוקא ישנו רצון ותענוג האדם, ודוקא עי"ז מגיע הוא ל"בכל מאדך" – מאד שלך, שזהו הכלי ל"מאד" שלמעלה – שיהיה הגילוי ד"ונגלה כבוד הוי'".

(התוועדויות תשי"ז ח"ב עמ' 56, 57)

וזהו ההפרש בין קי"ס להגילויים דלעתיד – שבקי"ס שענינו שידוד מערכות הטבע, נס גלוי, היה גילוי בחינת גליא דקוב"ה, ואילו האלקות המתלבש בטבע גופא, שהיא מבחינת סתים דקוב"ה, לא נמשך בגילוי. אמנם לע"ל כתיב "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר", שיתגלה גם האלקות המתלבש בלבושי הטבע, והוא בחינת סתים דקוב"ה.

(התוועדויות תשי"ז ח"ב עמ' 289)

וזוכים לקיום היעוד "ונגלה כבוד הוי'" – גילוי בחינת הפנימיות דלמעלה, עד לגילוי בחינת פנימיות עתיק.

(התוועדויות תשמ"ב ח"א עמ' 322)

יום ג (יב אד"ש)

פרק לז

"תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"

כיון שבנוגע לכל הגילויים דלעתיד לבוא אומר רבינו שהם תלויים במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות – לכן צריך להיות במשך זמן הגלות הענין דלימוד התורה, ש"דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום", ועי"ז פועלים המשכת ברכתו של הקב"ה בעולם, כפי שיתגלה לעתיד לבוא שהעולם כולו יהיה דירה לו ית'.

(התוועדויות תשי"ז ח"א עמ' 270)

✱

ידוע שבשעת מתן-תורה נתגלתה גליא דתורה, ולעתיד לבוא תתגלה פנימיות התורה. והחילוק שביניהם – שמצד גליא דתורה, ישנו החיבור דאלקות עם עניני תומ"צ בלבד, משא"כ מצד פנימיות התורה, יהיה החיבור דאלקות גם עם כל עניני העולם.

ולכן, הענין דגילוי אלקות עתה הוא רק ע"י נסים היוצאים מדרכי הטבע, כיון שאין חיבור בין אלקות עם עניני הטבע; משא"כ לעתיד יהיה גילוי הנסים גם בעניני הטבע, כיון שמצד פנימיות התורה נעשה החיבור דאלקות עם עניני העולם, כנ"ל.

והנה, איתא בתניא שכל הגילויים דלעתיד לבוא תלויים "במעשינו ועבודתנו" כל זמן משך הגלות". ומזה מובן, שההכנה לגילוי אלקות גם בהדברים הגשמיים שיהיה לעתיד לבוא, היא – עי"ז שהעבודה עכשיו היא לא רק בעניני תומ"צ, אלא גם באופן ש"בכל דרכיך דעהו", היינו, שגם בעניני הרשות יהיה "דעהו".

כלומר: אע"פ שעכשיו עניני העולם הם באופן שהאלקות הוא **בהעלם**, מ"מ, ע"י ההתבוננות בהמבואר בפנימיות התורה (התחלת הגילוי דלעתיד לבוא) ש"לית אתר פנוי מיני", ו"אין עוד מלבדו", כפירוש החסידות שאין שום דבר זולת אלקות, וכל עניני העולם אינם אלא אלקות – אזי יכולה להיות אמיתית העבודה באופן ש"בכל דרכיך דעהו", היינו, שלא זו בלבד שכל עשיותיו יהיו **"לשם שמים"**, אלא שבהם עצמם ("בכל דרכיך") יהיה "דעהו", כיון שנרגש אצלו ("ער הערט אן") החיות האלקי, שהוא עיקר מציאותו של הנברא.

וזוהי ההכנה להגילוי דב"פ זה שיתגלה לעתיד, במהרה בימינו. והנה, מאחר שכל הגילויים דלעתיד לבוא צריכים לבוא ע"י מעשינו ועבודתנו, כדי שתהיה בזה המעלה ד"קב שלו" – לכן צריך להיות כללות הענין ד"תלמודו בידו", היינו, שהעבודה בזמן הגלות צריכה להיות מעין הגילויים דלעתיד לבוא.

וזוהי כללות העבודה דהפצת המעיינות (דפנימיות התורה) חוצה – בתור הכנה להשגת דעת בוראם דלעתיד לבוא. ועד"ז מובן בנוגע לכללות הפעולה וההתעסקות עם אוה"ע, לפעול עליהם שיקיימו את המצוות שלהם וכו' – בתור הכנה ליעוד ד"אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד".

(התוועדויות תשמ"ב ח"א עמ' 228)

✱

וכללות הגילויים דלעתיד לבוא נמשכים ע"י מעשינו ועבודתנו בסוף זמן הגלות, ובמיוחד ע"י הפצת המעיינות חוצה. זאת אומרת, כל מה שעוסקים יותר בהפצת המעיינות חוצה, הרי זה ממהר את הגאולה האמיתית והשלימה, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ובאופן ד"מיד הן נגאלין".

(התוועדויות תשמ"ב ח"א עמ' 266)

"כי הגורם שכר המצוה היא המצוה בעצמה"

שזהו "שכר מצוה מצוה" צוותא וחיבור.

(התוועדויות תשט"ז ח"ג עמ' 65)

יודעים אנו שדרכו של הבעש"ט היתה להדגיש את ענין השמחה, "עבדו את ה' בשמחה". ובאמת אין זה חידוש של הבעש"ט, אלא זהו פס"ד מפורש בדברי הרמב"ם: בסוף הל' לולב כותב הרמב"ם: "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה... עבודה גדולה היא... ואין הכבוד והגדולה אלא לשמוח לפני ה', שנאמר והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' וגו'"; ובהל' דעות כותב הרמב"ם: "צריך האדם שיכוין לבו וכל מעשיו כולם ("שבתו וקומו ודבורו... אכילה ושתי' וכו'") לידע את השם בלבד... נמצא... כל ימיו עובד את ה' תמיד... כל מעשיך יהיו לשם שמים... בכל דרכיך דעהו". וא"כ, כאשר מקיימים שני פסקי-דינים אלו, אזי נמצאים תמיד במעמד ומצב של שמחה. וענין זה מודגש ביותר ע"פ המבואר בחסידות גודל מעלת ענין המצוות, שעי"ז נעשה קשר ושייכות בין הבורא לנברא – שהרי בעצם אין ערוך הנברא להבורא, וכאשר הבורא מצוה לנברא ציווי מסויים, שיעשה דבר פלוני, או שימנע מעשיית דבר פלוני, אזי נעשה קשר ושייכות בין הבורא להנברא. ובפרט ע"פ הידוע שהוא ורצונו וחכמתו ודעתו אחד, אחדות פשוטה, שאינה נחלקת לחלקים, וא"כ, כאשר בשעה שמקיימים רצונו ית', שזהו"ע המצוות, אזי מתאחדים עם אחדות הפשוטה. ומזה מובן גודל השמחה שבקיום התומ"צ – כמבואר בתניא המשל מ"שמחת הדיוט ושפל אנשים בהתקרבותו למלך בשר ודם המתאכסן ודר אתו עמו בביתו, וק"ו לאין קץ לקרבת ודירת ממ"ה הקב"ה", כך, שבשעת מעשה שוכח הוא לגמרי שהוא הדיוט ושפל אנשים, ושמח ביותר על היותו ביחד עם המלך. ונמצא, שגם כאשר נמצאים במעמד ומצב בלתי-רצוי, יכולים לעמוד בשמחה גדולה מצד גודל המעלה שבקיום המצוות, באופן ש"בכיה תקיעא בליבאי מסטרא דא, וחדוא תקיעא בליבאי מסטרא דא", ויתירה מזה, ששמחת הנפש גוברת על עצבון הגוף, כמ"ש בתניא ש"תיקר נפשו בעיניו לשמוח בשמחתה יותר מהגוף הנבזה, שלא לערבב ולבלבל שמחת הנפש בעצבון הגוף".

(התוועדויות תשי"ז ח"ב עמ' 310 – 308)

יום ד (יג אד"ש)

"וז"ש הכתוב כל עצמותי תאמרנה וגו' וז"ש רז"ל אם ערוכה בכל רמ"ח איברים משתמרת ואם לאו אינה משתמרת"

כל יהודי הוא משכן ומקדש אליו יתברך, כמ"ש "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", "בתוך כל אחד ואחד מישראל". יש איפוא לדעת, שכל זמן שחסר בה"אש" – חמימות וחיות – הנה אף שלומד תורה, מקיים מצוות ויש בו כל הענינים שהיו במשכן, אבל כיון שזה ללא חיות, חסרה אצלו המשכת השכינה, ועד שיש מקום ("עס איז רעכט") שיהיה אצלו רושם מחטא העגל.

תורה ומצוות צריכים להיות בלהט ובחיות, בכל השלשה קוין דתורה עבודה וגמילות חסדים: **תורה:** אין לצאת ידי חובתו ב"פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית", ולכל המעט-לעת אין לזה שום שייכות. אסור שיהיה זה "בלחישו", מבלי שתהיה לזה שייכות אליו. בהכרח שיהיה "לא ימוש גו'", ובהכרח שתהיה "ערוכה בכל רמ"ח אברים", "כל עצמותי תאמרנה". בהכרח שהלימוד יהיה בחיות.

עבודה: תפלה, שהיא קו העבודה, צריך שלא תהיה "קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום", בהרגש של חיות. **גמילות חסדים:** מצוות, שבכללותם הם בקו דגמילות חסדים, צריכים להיות לא רק כדי לצאת ידי חובתו. מצוה יש לקיים בהידור, שההידור בא מצד החיות שיש לו בקיום המצוה.

וע"י השלימות דאש שלמטה – נמשכת האש מלמעלה, השכינה שורה בתורתו ועבודתו ועד גם בכל מעשה ידיו, גם בעניניו הגשמיים.

וכאמור לעיל – נפעלת המשכת בלי-גבול בגבול, שגם בלבושי הטבע רואים ברכת הוי' והצלחה שלמעלה מהטבע.
(התוועדויות תשי"ז ח"ב עמ' 137)

✱

וכאמור לעיל שכללות העבודה צריכה להיות באופן ד"בכל מאדך", למעלה ממדידה והגבלה לגמרי, ולא רק בנוגע לענינים שבמחשבה ודיבור, אלא גם בענינים דמעשה בפועל כפשוטו – היינו, שהוא רץ ברגליו לענין של מצוה, ומקיים את המצוה בידיו כו' באופן ד"בכל מאדך", ובאופן ד"כל עצמותי תאמרנה", ובפרט בנוגע ללימוד התורה, שלימודו הוא באופן ד"ערוכה בכל רמ"ח אברים", כמבואר בתניא (פל"ז).

(התוועדויות תשמ"ב ח"א עמ' 455)

יום ו (טו אד"ש)

"המתחלקת בפרטות לששים רבוא"

וכמדובר כמ"פ שצריכים להשתדל לאחד את כל בני"ב באיחוד אמיתי ונצחי – עי"ז שכאו"א מבנ"י ירכוש אות א' בספר תורה, כי כשרותה ושלמותה של הספר תורה תלויה בכתיבת כל האותיות שבס"ת, ובאופן שכל האותיות שבס"ת מצטרפים להיות מציאות אחת – "תורה אחת", ולכן, כאשר כל אות שבס"ת נרכשת ע"י א' מבנ"י, מצטרפים כל בני"ב למציאות אחת (כשם שהתורה היא "תורה אחת"), ואחדותם היא באופן ד"יחוד נפלא", באופן אמיתי ונצחי, ובאופן גלוי – לעיני בשר.

ואע"פ שבספר תורה ישנם רק ששים ריבוא אותיות, כמאמר "יש ששים ריבוא אותיות לתורה", [ואף שמספר האותיות בפועל הוא פחות מזה כו'] – הרי ידוע שמספר זה כולל את כל נשמות עם ישראל (ראה תניא פל"ז). ומצינו זאת גם בנוגע להלכה בפועל:

ישנם ענינים שבהם מודגש מספר אחד, וישנם ענינים שבהם צריכים שנים – ב' עדים, ובנוגע לב"ד – צריכים שלשה, וישנם עניני ב"ד שבהם צריכים חמשה ושבעה וכו'.

ומובן בפשטות שכאשר נוסף במספר בני"ב, נוסף עילוי גדול יותר – כמודגש בשיטת ר"י הגלילי בנוגע לנוסח ברכת המזון ש"לפי רוב הקהל הם מברכים כו'", היינו, שישנו חילוק בנוסח הברכה בין מאה לאלף וריבוא כו'. והנה, תכלית השלימות דמספר בני"ב הוא המספר דששים רבוא – כמרז"ל "הרואה אוכלסי ישראל" ("חיל גדול של ששים רבוא") אומר ברוך חכם הרזים כו'.

ועפ"ז מובן שע"י כתיבת ס"ת שיש בה ששים ריבוא אותיות – נפעל ענין האחדות דכל עם ישראל.
(התוועדויות תשמ"ב ח"א עמ' 281)

עלונים אלו אי"ה יאוגדו לכדי ספר עם סיומו של מחזור לימוד השיעור היומי בתניא.
הערות והארות ותיקוני שגיאות הדפוס, יתקבלו בברכה.

בסייעתא דשמיא יצא לאור
ספר "ביאורים בספר התניא"
הכולל ביאורים והעשרת ההתבוננות בספר התניא
ערוכים מכתבי כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
כרכים א, ב – מחזור ראשון
כרכים ג, ד – מחזור שני
כרך ה-לקוטי אמרים מחזור שלישי
להזמנות: 0527155039

יחי אצוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לקבלת העלון ישירות לדוא"ל: A770@012.net.il